

לא לרמוס את החג עבור ממון

אך עדיין מיושב רק מדוע כלפי אחרים הצורה נראית מכובדת, אבל האדם עצמו הרי יודע את האמת - ומה התועלת שירמה את עצמו?

עונה הגרי"פ ע"פ היסוד שטבעו רבותינו בעלי המוסר שיש חילוק עצום בין ידיעה במח הקרויה "שמיעה" לבין ידיעה המושבת אל הלב הקרויה "ראיה" - אינה דומה שמיעה לראיה! ולכן גם כשהיה צורך חיוני להתיר איסור זה משום הפסד ממון, עדיין הם הקפידו שלא יראה האדם את עצמו מחלל יו"ט בשביל ממון.

כי הרושם שמותירה פעולה כזו גם כשיש לה היתר, טומן בחובו נזק גדול! לכן דרשו ממנו שיראה בינתיים כאילו הוא עומד לשחוט אותה, ואח"כ יוכל להימלך בו. חז"ל להתיר טרחא שלא לצורך יו"ט בשביל הפסד ממון, אך לא רצו לרמוס את היוס"טוב בידיים בשביל בצע כסף.

דתניא אותו ואת בנו שנפלו לבור, ר' אליעזר אומר מעלה את הראשון על מנת לשוחטו, ושוחטו, והשני עושה לו פרנסה במקומו, בשביל שלא ימות, ר' יהושע אומר מעלה את הראשון על מנת לשוחטו, ואינו שוחטו, ומערים ומעלה את השני, רצה זה שוחט, רצה זה שוחט. [קכ"ד].

המשנ"ב מביא שדעת הירושלמי - שאחרי שהעלה את שניהם בהערמה אינו חייב כלל לשוחט אף אחד מהם.

וצריך להבין מה הענין בכל המשחק הזה - שבלעדיו אסור להעלות אותם, וההצגה כאילו עומד לשחוט אותם מתירה להעלות אותם? הגאון רבי יצחק פנחס גולדווסר שליט"א אומר שניתן לומר שכאשר שרואים שהתורה ציוותה על שבייתה היא רצתה שיהיה ליום הזה צורה מכובדת של מנוחה - ולכן כל עיסוק אחר גורע ומפריע לצורה הזו.

ומכיוון שהותר ביו"ט צורך אוכל נפש - לכן כשמעלה אותם בצורה כזו שנראה שהוא עוסק באוכל נפש - הוא לא גורע מכבוד היו"ט.

צריך לדון לכף זכות גם כשמקבל את הדין באהבה

ולכאורה יש להבין מדוע הוא טרח לנסות ולדון ולנמק את סירובו של הבעל הבית, ולא הסתפק באמירה כוללת ש'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד', כמו שאמר בזמן שאריה אכל את חמורו, חתול את תרנגולתו, והרוח כיבתה את נרו?

מסביר הגאון רבי יוסף אשר שליט"א שלומדים כאן יסוד גדול בכוחות הנפש!

'כל דעביד רחמנא' קל לומר על תקלה ואי נעימות שלא מעורב בה גורם אנושי.

ברגע שיש בתמונה אדם כלשהו שניתן להאשים אותו, אם נפטיר ונאמר 'כל דעביד רחמנא', ולא נתרץ את מעשיו של האדם ההוא, יישאר בלב איזה רגש שלילי עליו.

גם אם נקבל את הדין באהבה, ונכריז שבוודאי הכל משמים, אבל עדיין תישאר תרעומת, או לכל הפחות סטיגמה רעה של מגלגלים חוב ע"י חייב...

ממילא במצב כזה מוטל עלינו לדון את המדובר לכף זכות, מלבד העבודה לקבל את הדין באהבה.

ולכן רבי עקיבא בן יוסף היה מוכרח למצוא צד זכות, לנקות את הבעל הבית מכל אשמה, שרק כך יכל להביט עליו ללא שום תרעומת כלל.

ומעשה באדם אחד שירד מגליל העליון ונשכר אצל בעה"ב אחד בדרום שלש שנים, ערב יוה"כ אמר לו תן לי שכרי, ואלך ואזון את אשתי ובני, אמר לו אין לי מעות, אמר לו תן לי פירות, אמר לו אין לי, תן לי קרקע, אין לי, תן לי בהמה, אין לי, תן לי כרים וכסתות, אין לי, הפשיל כליו לאחוריו, והלך לביתו בפחי נפש.

לאחר הרגל נטל בעה"ב שכרו בידו, ועמו משוי ג' חמורים - אחד של מאכל, ואחד של משתה, ואחד של מיני מגדים, והלך לו לביתו, אחר שאכלו ושתו, נתן לו שכרו, אמר לו בשעה שאמרת לי תן לי שכרי, ואמרת לי אין לי מעות, במה חשדתני? אמרתי שמא פרקמטיא בזול נזדמנה לך, ולקחת בהן, ובשעה שאמרת לי תן לי בהמה ואמרת לי אין לי, בהמה במה חשדתני? אמרתי שמא מושכרת ביד אחרים, בשעה שאמרת לי תן לי קרקע ואמרת לי אין לי קרקע, במה חשדתני? אמרתי שמא מושכרת ביד אחרים היא, ובשעה שאמרת לי אין לי פירות, במה חשדתני? אמרתי שמא אינן מעושרות, ובשעה שאמרת לי אין לי כרים וכסתות, במה חשדתני? אמרתי שמא הקדיש כל נכסיו לשמים.

א"ל העבודה כך היה! הדרתי כל נכסי בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה וכו'. [קכ"ז].

הגאון רבי עקיבא איגר זצוק"ל בגליון הש"ס מביא שבשאלתות דר' אחאי מפורש שהסיפור הזה היה עם רבי עקיבא בן יוסף.

חילול שבת לצמצום סיכונים

מתקפת טרור, אפילו שאין סיכוי לחסל את כל המחבלים, לנטרל חלקם, כדי לצמצם את הסכנה.

הטעם הוא מפני שאנו לא פוסקים כרב הונא, אלא כרבא בנו - שמתיר להרוג מזיקים, גם אם לא כולם יהרגו, בכדי לצמצם את הסיכונים.

ועפ"י מותר לחלל שבת להזמין תרופה לחולה, אפילו כאשר יש הסתברות גבוהה שהוא לא ישרוד עד שהתרופה תגיע, כיוון שאנו מגבירים מעט את סכוינו לחיות.

דרב הונא חזייה להווא גברא דקא קטיל זיבורא א"ל שלימתינהו לכולהו? [קכ"א].

משמע בגמרא שיש מקרים שאסור לחלל שבת כדי להפחית את הסכנה, הגאון רבי יצחק זילברשטין שליט"א דן האם מותר לחלל שבת להזמין תרופה לחולה, כאשר יש הסתברות גבוהה שהוא לא ישרוד עד שהתרופה תגיע?

והביא שחמיו מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל הורה להתיר בעת

המדריך המלא להכנסת אורחים מושלמת

הדרכות נוספות הביא מהספרים הקדושים:

- ט. להציע מיד לאורח כיבוד קל, גם אם בהמשך מצפה לו ארוכה דשנה, אולי הוא כבר רעב מאוד.
- י. לקבל את פניו בחיך, להשרות אווירת שמחה, להסתיר את דאגותיו ולא להפוך את אורחיו לכותל הדמעות, כי עלול להפסיד את כל שכרו, אם יצאו ממנו בתחושה מדוכדכת.
- יא. לתת הרגשה רחבות, ולא להפגין דקדוקי עניות.
- יב. לרומם את רוחם במחמאות, ודברי חיזוק.
- יג. להפגין רצון טוב לפנק אותם יותר ממה שנתן להם, ולהביע צער על כך שאין באפשרותו לעשות זאת.
- יד. שיעמיס להם בעצמו בצלחת מהכיבוד, כדי שלא יתביישו לקחת [מהזוהר].
- טו. שלא להביט בפניו כשהוא אוכל.
- טז. אם מארח ללינה - יתן להם את המיטות הנוחות ביותר, במיטה נוחה נחים יותר טוב, ולפעמים זה חשוב יותר מהכיבוד.
- יז. באופן כללי יחשוב בכל דבר 'מה ההיתי רוצה שיעשו לי אם ההיתי מתארח'.
- יח. בסיום האירוח ללוות את האורח, בפרט כשהוא לא יודע את הדרך, וחז"ל [בסוטה מ"ו:] הפליגו מאד במצוה זו, ואמרו, ששכר לווה - אין לו שעור.
- יט. מלבד הסגולה שבדבר - כמו שאמרו [שם] כל המלוה חברו אפילו ד' אמות בעיר, שוב אינו נזוק [אותו היוצא לדרך]; וכל שאינו מלוה, כאלו שופך דמים.
- [כדי שהקורא לא יקבל רתיעה, וימנע מלהכניס אורחים, בטענה שאינו יכול ברף הגבוה שנדרש ממנו.
- צריך לדעת שאין זו טענה אלא אם כן יש מארח אחר שמסוגל לארח טוב ממנו].

אמר רב יהודה אמר רב גדולה הכנסת אורחין מהקבלת פני שכניה, דכתיב: ויאמר (ה') אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור וגו'. [קכ"ז].

החפץ חיים זצוק"ל מפנה את תשומת לבנו לכך שהתורה הרחיבה לספר לפרטי פרטים את מצוות הכנסת אורחים שקיים אברהם אבינו, באופן שלא מצוי בכל חלקי התורה, שגם אותם קיים אברהם אבינו.

הסיבה היא כדי להדריך אותנו, ללמוד מאבינו הזקן, איך הצורה הטובה ביותר להתנהג עם האורחים.

בספרו אהבת חסד [ח"ג פ"ב] מעניק לנו הח"ח הדרכה מפורטת שבנויה על הלקחים שניתן להפיק, והרגישויות שיש ללמוד מדרכיו של אאע"ה.

א. לאהוב את המצווה הזו - לרצות ולצפות וגם לחפש את ההזדמנות לקבל אורחים לביתו. [כמו שאאע"ה התאמץ מעבר לכוחותיו הדלים ביום השלישי למילתו לשבת בפתח האוהל להמתין לאורחים].

ב. לקבל את פניהם בחיבה ובכבוד, כמו היחס שהיה מעניק לעשיר נכבד שהיה מגיע לבקרו. [כמו שאאע"ה רץ לקראת האורחים, ונשתטח לפניהם, ודיבר אליהם דברים רכים, אולי יסכימו שיכניסו לביתו].

ג. לאפשר להם להתארגן מהדרך, בהיגינה ושאר הצרכים האישיים. [כמו שאאע"ה הביא לאורחים מים לרחיצת רגלים מאבק וטינוף הדרך].

ד. לתת להם שהות להתאושש ולנוח מעמל הדרך לפני הסעודה. [כמו שאאע"ה ביקש מהם להישען ולנוח בצל האילנות].

ה. לשכנע אותם שזה לא טרחה עבורו. [כמו שאאע"ה אמר רק "ואקחה פת לחם וגו' אחר תעברו", ולבסוף הכין סעודה שלמה לכבודם, כדרך הצדיקים שאומרים מעט ועושים הרבה].

ו. להכין הכל בזריזות, להגיש מיד כל דבר שמוכן, ולשרת אותם בעצמו. [כמו שמתואר בתורה בהרחבה].

ז. אחרי האכילה ללוות אותם.

ח. לשתף את בניו, לחנך ולהרגיל אותם במצווה זאת. [כמו שנאמר על אאע"ה "ויתן אל הנער" ופירש רש"י שזה ישמעאל, וציוה עליו כדי לחנכו במצות].

לדון לכף שטות

ת"ר הדין חבירו לכף זכות דנין אותו לזכות. [קכ"ז:]

מרן הגרי"ג אדלשטיין שליט"א שכדאי מאד להתרגל שלא להוציא מהפה מילת ביקורת על שום אדם בעולם, ואפילו בלב לדון לכף זכות.

ומוכיח מהגמרא הזו שהזכות היתה בדבר שלא שכיח ולא מסתבר כלל, ואף על פי כן הוא דן לזכות - שיש איזה סיבה רחוקה שמחמתה לא נתנו לו את מה שמגיע לו, ולבסוף התברר שבאמת כך היה, וזו הייתה הסיבה.

וראה מה הוא הרוויח שדן לכף זכות - שמידה כנגד מידה גם בשמים ידונו אותו לכף זכות, השם יודע מחשבות אדם, ואם עיי"כ בשמים דנים אותי לכף זכות, שבכל ההתנהגויות שאני נכשל, ידונו לזכות, שאני שוגג או אנוס ואיני אשם, אי אפשר לתאר כמה רווח והצלחה זוכים על ידי כך!

והאמת שאם אדם מקיים את מה שכתוב "ואהבת לרעך כמוך", זה כבר לא קשה לו, וממילא כל ההתנהגות שלו היא עם סבר פנים יפות, וכף זכות, כי זה כמוך, כמוך ממש!

מרן מספר ששמע בילדותו מאמו, שאם לא מוצאים על אדם כף זכות, צריך לדון אותו 'לכף שטות', - שהוא לא בעל הבנה, ואינו בר דעת, ואין מה לכעוס עליו, כי זהו טבעו, כיון שנולד עם אופי כזה.

המקק של הגר"א גניחובסקי זצוק"ל

דרב הונא חזייה להווא גברא דקא קטיל זיבורא א"ל שלימיתניה לכולהו? [קכ"א:]

הגאון **רבי אברהם גניחובסקי** זצוק"ל היה מקפיד לא להרוג שום בריה שברא הקב"ה בעולמו.

רעיתו הרבנית ע"ה תיראה את הפעם הראשונה שקלטה עם מי יש לה עסק...

היה זה בשעת ערב שקטה לפתע חלף בסלון מקק קטן, מיד פניתי למטבח להביא פליט [חומר הדברה מצוי בימים ההם].

כשראתה את בעלה בעקבותיה הבינה שלימדו אותו שלא מתאים לתת לאישה להתמודד עם אירועים מסוג זה.

הרגעתי אותו 'אל דאגה, בבית הורי גם היו מקקים, אינני פוחדת מהם, ויש לי נסיון עשיר בטיפול בהם, אל תטרח'.

אך הוא התעלם מדברי, הגיע למטבח, ופנה אלי בנימה תקיפה שלא שמעתי כמותה מיום האירוסין - 'לא נהרוג אותו, לא!'

עד שהבנתי את משמעות הענין, כבר המטאטא החדש והיעה היו בידיו, כשהוא יוצא במהירות אל הסלון - גחן אל המקק שחמק ממנו.

וכך התנהל לו מרדף מאומץ, כשהוא קורא אל המקק אל תפחד 'וכי אני חפץ להרע לך?'

עד שהצליח במשימה, והעלה אותו על היעה, מיד פתחתי את הדלת, והוא ירד למטה לשחרר אותו בחצר.

מסיימת הרבנית - 'הרגע הוא עשה אלי רושם אדיר!-הבנתי במה זכיתי, ועם מי יש לי עסק!'

[ציוין שבחור צעיר נכנס למרן הגר"ח קניבסקי שליט"א לשאול על הנהגה מסוג זה שנהג החזון איש, אם כדאי לו לנהוג כך?]

ענה לו מרן - כשתהיה חזו"א תנהג כך...

לקבלת **גיליון מורחב בתחילת השבוע** וכן לתגובות הערות והארות

ניתן לפנות: peninim88@gmail.com

הפנינים מלוקטים ונערכים בשינויי עריכה וקיצור נדרשים

ניתן להשתתף בהוצאת העלון - ולזכות ביכורי הרבים

לתרומות בדמים פלוס

באמצעות 'נוה אריה' - פנינים מאירים